

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Mevrouw Ch. van der Wal
Minister voor Natuur en Stikstof
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Briefnummer
23-121590

Den Haag
23 maart 2023

Onderwerp
Nederland van het stikstofsot

Telefoonnummer
+31703490322

E-Mail
broek@vnoncw-mkb.nl

Geachte mevrouw Van der Wal, Beste Christianne,

Sinds 2019 (PAS-uitspraak) zit Nederland in steeds grotere mate op slot voor nieuwe bedrijfsactiviteiten en activiteiten die noodzakelijk zijn voor het bouwen van woningen, het aanleggen van wegen, nieuwe bedrijfsactiviteiten en de energietransitie. Zelfs als daarbij slechts zeer weinig stikstof vrijkomt. In Noord-Brabant - een van de economische motoren van ons land - is het zelfs al gekomen tot een heuse vergunningenstop. Daar zal het mogelijk niet bij blijven als we niet met spoed extra acties in gang zetten. Het CPB raamt inmiddels voor het eerst nadelige effecten op onze groei de komende jaren en de schadepost aan uitgestelde of afgestelde projecten bedraagt inmiddels ca. €28 mrd, zo werd onlangs nog becijferd.

Juridische 'alleingang' terugdraaien om Nederland van het slot te halen

De vergunningverlening moet dus zo spoedig mogelijk weer op gang komen. Inmiddels is algemeen bekend dat we daarom snel stikstof moeten reduceren rond Natura 2000-gebieden. Het is daarom goed dat er brede steun is voor de vrijwillige uitkoop van piekbelasters. Een deel van deze ruimte zal naar natuur en PAS-melders gaan en een deel zal gebruikt moeten worden voor het bouwen van woningen en wegen en nieuwe bedrijfsactiviteiten.

Deze aanpak is echter onvoldoende nu de vergunningverlening in Nederland in belangrijke mate tot stilstand is gekomen. Een inschatting dat Nederland nog zeker twee jaar op slot zit is niet onrealistisch. Om Nederland versneld van het stikstofsot te halen stellen we daarom extra maatregelen voor. In de kern komen die er op neer dat het juridisch anders kan en moet.

De stikstofcrisis is bijna exclusief een Nederlandse crisis (op Vlaanderen na). In andere landen en gebieden die te maken hebben met dezelfde Europese Habitatrichtlijn, zit de vergunningverlening niet op slot, hoewel ook daar de stikstofbelasting veel te hoog is. Een deel van het probleem heeft Nederland dus zelf gecreëerd. De nationale regelgeving moet daarom op vier punten worden aangepast en in lijn worden gebracht met die in andere EU-lidstaten. Dan wordt de vergunningverlening op korte termijn weer mogelijk:

1. leg bij vergunningverlening de focus op natuurkwaliteit en niet eenzijdig op de kritische depositiewaarde (kdw);

2. neem een drempelwaarde op die ecologisch onderbouwd is (en daarmee juridische houdbaar);
3. leg in de wet vast dat een deel van de stikstofreductie naar een stikstofbank gaat voor ontwikkelruimte, net zoals dat is geregeld voor PAS-melders;
4. trek het wetsvoorstel dat intern salderen vergunningplichtig maakt terug, omdat het verdere stagnatie in het stikstofdossier zal betekenen.

Wij werken deze punten hieronder uit.

1. Beperk de rol van de kdw en AERIUS bij vergunningverlening

In de vergunningverlening in Nederland spelen het begrip kritische depositiewaarde (kdw) en de AERIUS-rekentool een doorslaggevende rol. De kdw wordt echter niet genoemd in de Europese Habitatrichtlijn. Volgens die richtlijn is bepalend dat de natuurkwaliteit niet achteruitgaat en op den duur een gunstige staat van instandhouding wordt bereikt voor diverse soorten natuur. Dat hangt van vele factoren af, niet alleen van de depositie van stikstof. Toch is het nu zo dat wanneer de kdw in Nederland wordt overschreden, de rechter aanneemt dat niet vaststaat, dat extra depositie van bedrijfsactiviteiten schadelijke gevolgen heeft voor de natuur. Ook als het een héél klein beetje stikstof is op een héél klein gebied.

De enorme betekenis van deze kdw in de Nederlandse rechtspraak wordt, anders dan in andere EU-landen, onder meer veroorzaakt doordat het programma AERIUS -dat modelmatig tot twee decimalen achter de komma (en met een hoge onzekerheidsfactor)- ook extreem kleine deposities ver vanaf de emissiebron per hexagoon berekent. De initiatiefnemer van een project moet dan het bewijs leveren, dat de bestaande stikstofbelasting inclusief een zeer kleine verhoging van de depositie door de nieuwe activiteit, met wetenschappelijke zekerheid geen ecologische schade aanricht. Dat tegenbewijs is vaak moeilijk tot niet te leveren, ook omdat slechts beperkte data voorhanden zijn over de feitelijke toestand en ontwikkeling van de natuur. Ook de Commissie Remkes constateerde dat er een 'hyperfocus' is op de kdw. In 2020 concludeerde de Commissie Hordijk al, dat AERIUS niet geschikt is voor vergunningverlening. Daarom moet onze fixatie op de kdw bij vergunningverlening stoppen!

Voorstel

Wij stellen voor om vergunningverlening niet langer met toepassing van AERIUS te laten afhangen van overschrijding van de kdw. In plaats hiervan zou voortaan moeten worden beoordeeld of een project mogelijk een significant negatief effect kan hebben op de relevante beschermde gebieden (habitats) met het oog op hun instandhoudingsdoelstellingen. Net zoals in andere EU-lidstaten die zich aan de Habitatrichtlijn moeten houden. Is dat niet het geval dan moet een project gewoon doorgang kunnen vinden.

2. Voer ecologische onderbouwde drempelwaarde in per natura 2000 gebied

De specifieke Nederlandse toepassing van de Habitatrichtlijn heeft mede tot gevolg dat alle nieuwe projecten met (zeer) geringe (tijdelijke) extra stikstofdeposities beoordeeld moeten worden. Vaak blijkt dat een project wel een minimale depositie heeft op een natuurgebied en kan het project zonder extra maatregelen geen vergunning krijgen.

Als bijvoorbeeld de bouw van een kleine woonwijk of aanleg van een elektriciteitskabel leidt tot een depositie van 0,05 mol op een gebied waar voor het realiseren van de kdw een reductie nodig is van 1.000 mol, kan het project toch niet doorgaan.

In Nederland hanteren we een drempelwaarde van 0,005 mol/ha/jaar. In Duitsland wordt een drempel van 21 mol en in Vlaanderen en het Verenigd Koninkrijk van 5 mol gehanteerd.

Voorstel

Wij stellen daarom voor om per Natura 2000-gebied een drempelwaarde te introduceren van 0,5 mol/ha/jaar. Hierbij is van belang dat ecologen vaststellen dat een depositie onder die

drempelwaarde niet leidt tot achteruitgang van de natuur in het desbetreffende gebied. Ook moet zeker worden gesteld dat de optelsom van projecten geen significant nadelig effect heeft op de natuur in een gebied. Op grond van gesprekken met en publicaties van juridische experts denken wij dat dit houdbaar is en dat dit voorstel snel helpt om de boel weer vlot te trekken qua bouw van woningen, wegen, spoorlijnen en energieprojecten.

3. Wettelijk vastleggen vullen stikstofbank

Het kabinet is voornemens om via de aanpak van piekbelasters snel 100 mol aan stikstofreductie te realiseren. Deze reductie zal ingezet worden voor natuur, PAS-melders en het verstrekken van vergunningen voor (economische) ontwikkeling. In de wet is vastgelegd dat natuur hersteld moet worden en is ook opgenomen dat de PAS-melders gelegaliseerd moeten worden. Wat echter ontbreekt is een wettelijke eis dat er een stikstofbank gevuld wordt voor het bouwen van woningen, aanleggen van wegen, bedrijfsactiviteiten en energietransitie. Het ontbreken van een goed gevulde stikstofbank leidt er mede toe dat bedrijven zelf proberen ruimte te krijgen om voor hun investeringsplannen een vergunning te krijgen via extern salderen. Een gevulde nationale stikstofbank zorgt voor meer grip hierop.

Voorstel

In de wet wordt geregeld dat stikstofreducties in een nationale bank geregistreerd worden en een nader te bepalen percentage hiervan gereserveerd wordt voor ontwikkeling in een nationale stikstofbank.

4. Intern salderen niet inperken

Op dit moment is intern en extern salderen voor bedrijven en havens vrijwel de enige mogelijkheid om nog ontwikkelruimte te realiseren en te zorgen dat sommige noodzakelijke duurzame ontwikkelingen doorgang kunnen vinden. Dat betreft ook initiatieven, die na realisatie tot veel stikstofwinst leiden (denk bijvoorbeeld aan de overgang op groene waterstof). Met de wijziging van de Omgevingswet, die op dit moment in internetconsultatie is, wordt niet alleen intern salderen vergunningplichtig gemaakt, maar wordt zelfs voorgesteld bij het wijzigen van elke willekeurige activiteit eerder verkregen stikstofruimte af te nemen. Wij pleiten ervoor dat het gebruik van latente ruimte in de praktijk nader wordt onderzocht. Mocht dit gebruik leiden tot onnodige stikstofuitstoot, dan zou het beleid zich moeten richten op die situaties.

Voorstel

Wij stellen voor om het wetsvoorstel dat intern salderen beperkt, niet in procedure te brengen vanwege de te grote risico's voor onder meer de energietransitie en de verduurzamingsplannen en de noodzakelijke bouw van woningen, infrastructuur en de uitbreiding van bedrijven.

5. Tot slot

Graag spreek ik over voorgaande voorstellen met u door. Ons land zit op slot, ondernemers zitten met hun handen in het haar. Er moet snel iets gebeuren en dat kan wanneer we de juridische belemmeringen die Nederland zichzelf heeft opgelegd oplossen.

Met vriendelijke groet,

Ingrid Thijssen
Voorzitter VNO-NCW

Jacco Vonhof
Voorzitter MKB-Nederland